

УДК 338: 338.49

[https://doi.org/10.33296/2707-0654-11\(22\)-05](https://doi.org/10.33296/2707-0654-11(22)-05)

ЧОБИТОК ВІКТОРІЯ

доктор економічних наук, доцент,
Українська інженерно-педагогічна академія,
м. Харків, Україна
ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0002-5272-388X>

НЕСТЕРЕНКО РОМАН

кандидат економічних наук,
Національна академія Національної гвардії
України, м. Харків, Україна
ORCIDiD: <https://orcid.org/0000-0001-6357-3613>

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ
ЛОГІСТИЧНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ У ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИНАХ:
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ**

Анотація. Ефективність логістичного процесу матеріально-технічного забезпечення, постійне його оновлення, відповідно до науково-технічних досягнень, є складним процесом, який вимагає особливої уваги на всіх етапах реалізації досягнень сучасної, освіченої армії. Цей процес також включає такі елементи, як: організація, розвиток, логістика, управління, транспортування, складування та надання медичних послуг.

Раціональне використання державних ресурсів у закупівлі озброєння дозволяє досягти поставлених цілей, що необхідно для оперативного реагування та зміни у військовій сфері та відповідності вимогам у всіх галузях збройних сил. Завдяки цьому можливе використання своїх та залучених сил та наявних ресурсів для вирішення основних завдань Збройних Сил України.

Метою даної статті є проведення дослідження організаційно-економічних аспектів формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах.

У 2019 р. країни світу в цілому витратили на оборону 1917 млрд. доларів. Це найбільша сума на оборону з 1988 року. У 2019 р. світові витрати на оборону склали 2,2% світового ВВП, або в середньому 249 доларів на душу населення.

В статті визначено, що основним завданням вирішення питань у напрямку матеріального забезпечення Збройних Сил України є формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових

частинах. Організаційно-економічні аспекти формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах, як показує практика, істотно відрізняється від цивільної логістики. Особливо це стало помітно під час військових подій, коли навантаження різко зросло. Несумісність стану військового матеріально-технічного забезпечення з покладеними на нього завданнями знижує потужність Збройних Сил України, а нарощування можливостей, як відомо, є тривалим процесом.

Авторами в статті визначено, що існують шляхи вирішення цієї проблеми, а саме необхідно делегувати певні функції цивільним логістичним компаніям. Це дозволить у разі потреби суттєво збільшити матеріально-технічні можливості, пов'язані з вирішенням завдань Збройних Сил та Нацгвардії, практично без інвестицій. Крім того, можна буде звільнити від виконання допоміжних завдань близько 30% особового складу Збройних сил України, які зараз задіяні в забезпеченні, та значно скоротити витрати.

У статті виокремлено, що організаційно-економічні аспекти формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах будуть сприяти запровадженню принципів військової доктрини та підтвердження цінності в процесі підготовки військ.

Ключові слова: система ефективного управління; логістика; логістичне забезпечення; організаційно-економічні аспекти; військові частини.

Вступ. Ефективність логістичного процесу матеріально-технічного забезпечення, постійне його оновлення, відповідно до науково-технічних досягнень, є складним процесом, який вимагає особливої уваги на всіх етапах реалізації досягнень сучасної, освіченої армії. Цей процес також включає такі елементи, як: організація, розвиток, логістика, управління, транспортування, складування та надання медичних послуг.

Раціональне використання державних ресурсів у закупівлі озброєння дозволяє досягти поставлених цілей, що необхідно для оперативного реагування та зміни у військовій сфері та відповідності вимогам у всіх галузях збройних сил. Завдяки цьому можливе використання своїх та залучених сил та наявних ресурсів для вирішення основних завдань Збройних Сил України.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Проведенням досліджень організаційно-економічних аспектів формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах займалися

вітчизняні та зарубіжні вчені, зокрема: Амітан В., Ларіна Р. та Пілюшенко В. [1], Гудзь П. та Остапенко Т. [2], Кабанець І. [3], Кальченко А. [4], Клімова І. [5], Коніщева Н. та Трушкіна Н. [6], Прохорова В. [8], Тома Л. та Гервазюк Л. [9], Хаджинова О. [11] та багато інших.

Сучасна ситуація, вимагає посиленої уваги до проведення дослідження організаційно-економічних аспектів формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах.

Метою даної статті є проведення дослідження організаційно-економічних аспектів формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах.

Виклад основного матеріалу. У 2019 р. країни світу в цілому витратили на оборону 1917 млрд. доларів. Це найбільша сума на оборону з 1988 року. У 2019 р. світові витрати на оборону склали 2,2% світового ВВП, або в середньому 249 доларів на душу населення.

Україна піднялася з 41-го на 35-е місце за обсягом витрат (5,2 млрд. доларів на оборону в 2019 році, що збільшилося на 9,3% в порівнянні з 2018 р.).

Щороку веб-сайт Global Firepower публікує приблизну загальну військову силу кожної країни світу. Україна у рейтингу найсильніших військових держав світу посідала 27 місце із 138, а серед європейських країн – 9 місце із 50 [12].

На офіційному сайті Міністерства оборони України публікуються оновлені показники чисельності Збройних Сил України, а також витрат на утримання особового складу та техніки [13].

Відповідна інформація міститься у відкритому для громадськості оновленому паспорті бюджетної програми «Забезпечення діяльності Збройних Сил, підготовки особового складу та військ, медичне обслуговування

особового складу, ветеранів військової служби та членів їх сімей, ветеранів війни» [13].

На серпень 2020 р. Збройні сили України включали налічується 246 689 військовослужбовців, структура наведена в табл. 1 та на рис. 1.

Таблиця 1

**Структура військовослужбовців Збройних сил України
(серпень 2020 р.)**

Категорія військовослужбовців	Кількість осіб	Структура, %;
Чисельність військовослужбовців	129 208	52,38
Чисельність військовослужбовців, задіяних в охороні навколишнього середовища	40 104	16,26
Чисельність військовослужбовців, які проходять службу за кордоном	356	0,14
Чисельність курсантів серед цивільної молоді	6273	2,54
Чисельність призовників	18 335	7,43
Чисельність працівників на військових посадах	5275	2,14
Чисельність посадових і службових осіб (без урахування зазначених)	47 138	19,11
Всього	246 689	100

Рис. 1. Структура військовослужбовців Збройних сил України станом на серпень 2020 р.

Середньомісячні витрати на матеріальне забезпечення одного військовослужбовця наведено в табл. 2.

Таблиця 2

**Середньомісячні витрати на матеріальне забезпечення одного
військовослужбовця**

Види витрат на матеріальне забезпечення одного військовослужбовця	Сума, грн.
За участь в операції об'єднаних сил	22 678,1
Неучасть в операції об'єднаних сил	14 033,5
Для курсанта цивільної молоді	847
Для військовозобов'язаного	509,5

Середньомісячний розмір грошової винагороди в іноземній валюті для одного військовослужбовця, відрядженого на службу за кордон, становить 125 600 грн.

Вартість призову одного «призовника» (без харчування у військкоматі та транспорту до місця служби) – 4 297,1, резервіста – 5 491,5 грн. Вартість навчання одного виконавця в навчальному центрі становить 335 грн. Вартість навчання одного призовника – 2795,1 грн. [13]

Середня вартість матеріального забезпечення одного бійця становить 20,5 тис. грн.

Кількість техніків, які отримують триразове харчування – 104 078 військовослужбовців (середньодобова вартість послуг на одного техника – 89,3 грн.). Виконавці, яким надали обід (або грошову компенсацію) – 28 981 військовослужбовців (середня вартість 29,1 грн.) [13].

Незважаючи на створення нових команд та підрозділів, з актуальними геополітичними викликами керівництво ЗСУ вважало першочерговим завданням скорочення чисельності підрозділів з метою зменшення їх загальної чисельності до тих самих 250 тис., в Генеральному штабі ЗСУ – 100 тис. позиції у зв'язку з оптимізацією.

Серед основних проблем, які негативно впливають на рішення щодо подальшої служби у Збройних Силах України, можна виокремити наступні, які наведено на рис. 2.

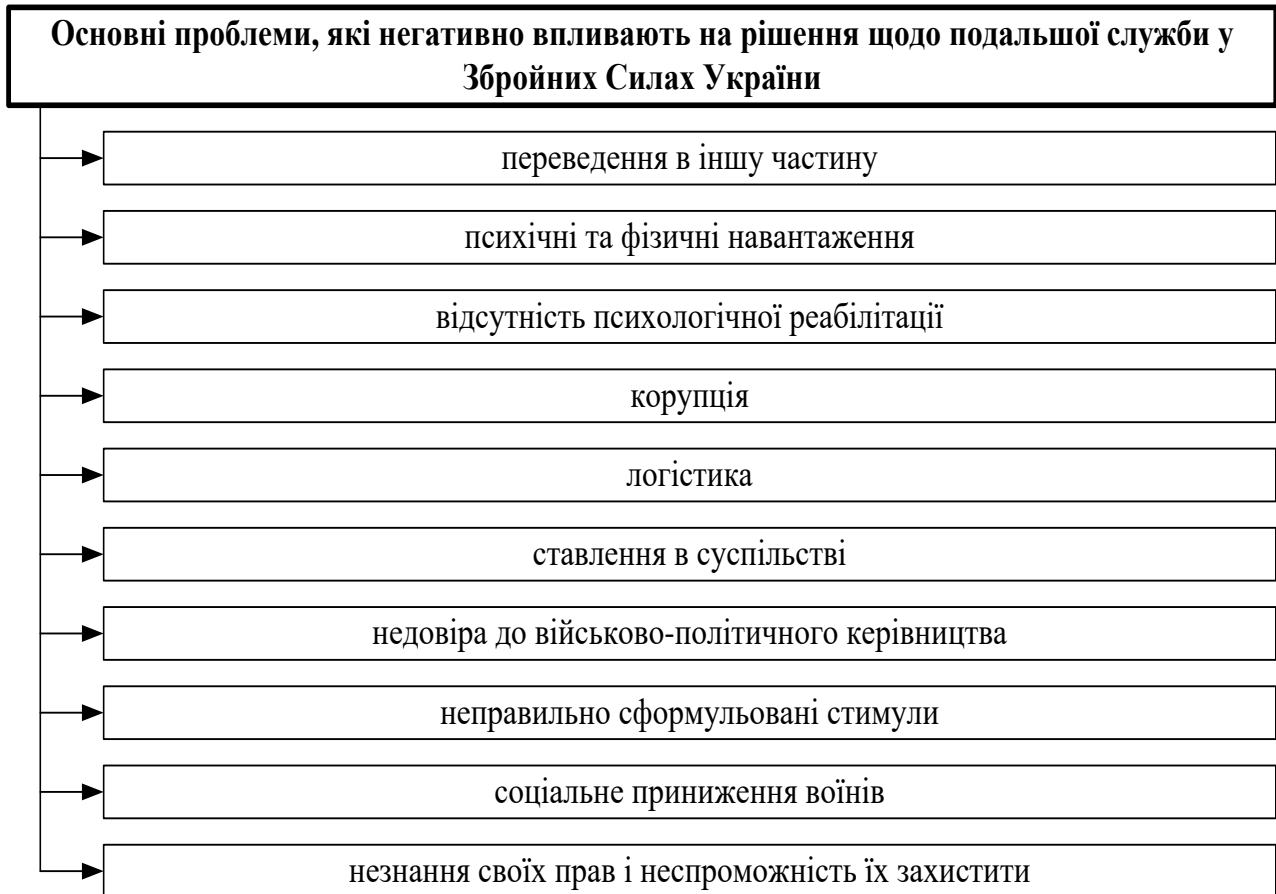

Рис. 2. Основні проблеми, які негативно впливають на рішення щодо подальшої служби у Збройних Силах України

Створення стратегії подолання існуючих проблем у Збройних Силах України є важливим завданням, яке полягає у постійному моніторингу виникнення нових проблем та знаходження шляхів до їх вирішення на різних етапах (рис. 3).

Рис. 3. Етапи подолання існуючих проблем у Збройних Силах України

Основним завданням вирішення питань у напрямку матеріального забезпечення Збройних Сил України є формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах, а саме: надання військовослужбовцям форми одягу, взуття, білизни та теплих речей, постільної білизни, спорядження, спеціального одягу, спорядження для спеціальних завдань, засобів індивідуального захисту, нагрудники та знаки розрізнення, санітарно-технічного обладнання, засобів індивідуального захисту (балістичні окуляри, балістичні окуляри, балістичні шоломи та бронезилети, модульна уніформа), значків для спеціальних завдань, відзнак та аксесуарів, розпізнавальних жетонів, сантехнічного, спортивного та гірського обладнання, наметів, брезентів, а також послуг купання та прання,

що сприяють ефективному веденню військ (сил), бойових дій та інших завдань, як у мирний час і в особливий період.

Організаційно-економічні аспекти формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах, як показує практика, істотно відрізняється від цивільної логістики. Особливо це стало помітно під час військових подій, коли навантаження різко зросло. Несумісність стану військового матеріально-технічного забезпечення з покладеними на нього завданнями знижує потужність Збройних Сил України, а нарощування можливостей, як відомо, є тривалим процесом.

Існують шляхи вирішення цієї проблеми, а саме необхідно делегувати певні функції цивільним логістичним компаніям. Це дозволить у разі потреби суттєво збільшити матеріально-технічні можливості, пов'язані з вирішенням завдань Збройних Сил та Нацгвардії, практично без інвестицій. Крім того, можна буде звільнити від виконання допоміжних завдань близько 30% особового складу Збройних сил України, які зараз задіяні в забезпеченні, та значно скоротити витрати.

Перспективними напрямками організаційно-економічних аспектів формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах є:

- транспортне забезпечення,
- зберігання та перевантаження товарів,
- забезпечення персоналом,
- зберігання та доставка ремонтних матеріалів.

З метою реалізації допомоги цивільних логістичних компаній необхідно формувати можливості обліку та розподілу матеріально-технічного забезпечення під керівництвом служби Збройних Сил України. Для цього необхідно створити систему розподільчих складів на основі наявних можливостей логістичних операторів, підібраних з точки зору

відповідності вимогам роботи для Збройних Сил України, МВС та Нацгвардії.

Необхідно при цьому використовувати ефективне програмне забезпечення для управління складськими та транспортними операціями, обліку та контролю, що вимагає мінімум часу для адаптації процесу до відповідних стандартів та вимог секретності.

Реалізація такого проєкту надасть можливість досягти наступних результатів, які наведено на рис. 4.

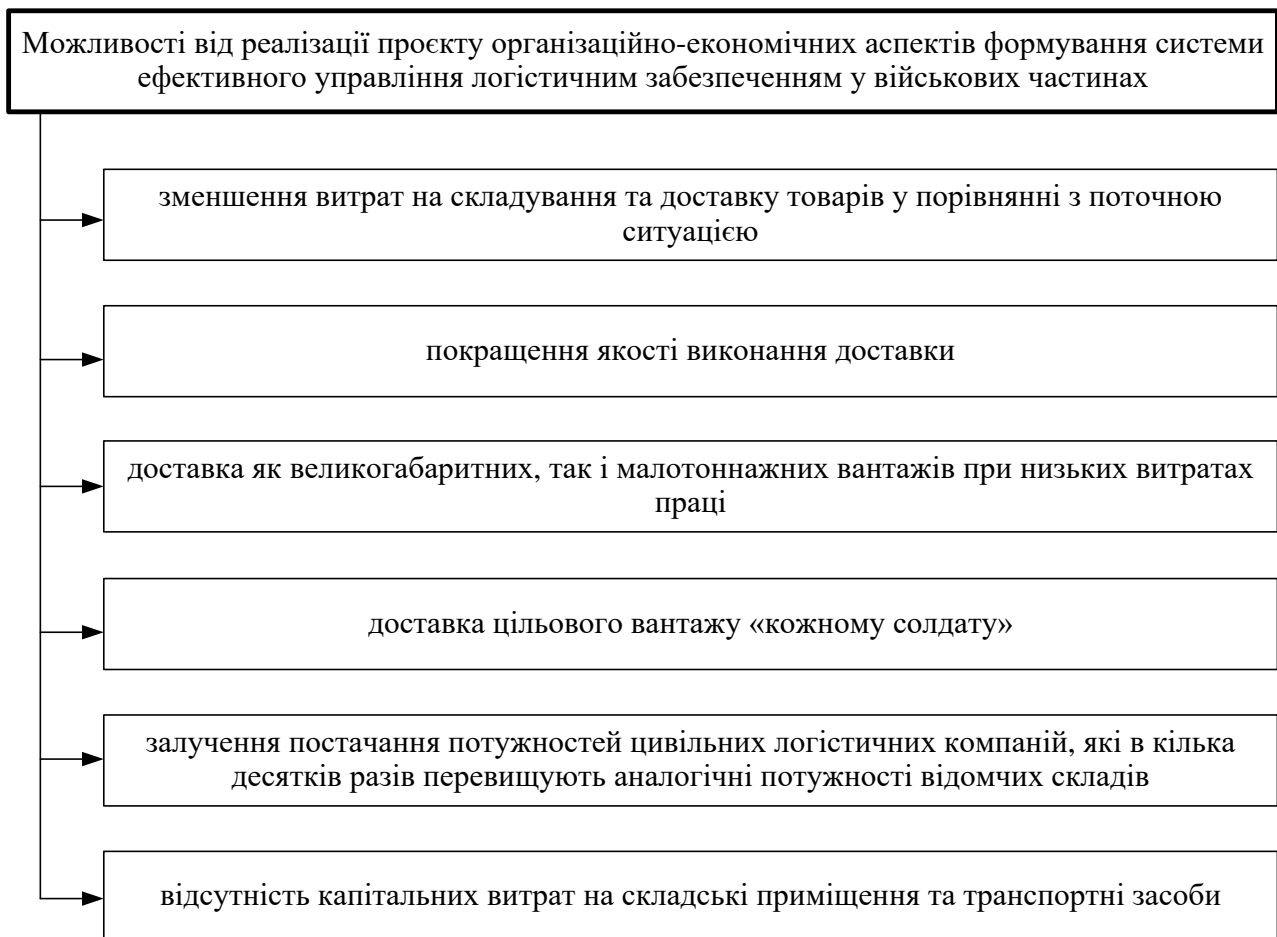

Рис. 4. Можливості від реалізації проєкту організаційно-економічних аспектів формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах

Матеріально-технічне забезпечення є важливими для збройних сил усіх країн світу, оскільки вони поповнюють необхідні резерви бойових та адміністративних підрозділів. Зростаюча складність і різноманітність сучасних військових потреб вимагає формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах, щоб військові могли досягати цілей національної безпеки. Відповідно, необхідно використовувати спеціальні методи постачання та матеріально-технічного забезпечення, оскільки сучасні збройні сили, що характеризуються такими факторами, як розвідка та військова сила, вимагають мобілізації всіх людських, економічних та моральних ресурсів.

Військова стратегія держави безпосередньо відображається у створенні, розвитку та оснащенні її збройних сил. Кожна країна розробляє власну військову доктрину відповідно до своїх стратегічних цілей та економічних, людських і географічних можливостей.

Інтеграційні процеси вимагають проведення процедур планування з чіткими програмами та ефективною інформаційною системою. Для успішного формування та оснащення військових частин у сучасному та вдосконаленому вигляді необхідно застосовувати правильне ставлення та аналіз, виконувати управлінські завдання згідно з інструкціями, уникаючи імпровізації та недбалості. Організаційно-економічні аспекти формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах повинні мати відповідний ступінь гнучкості, що дозволять керівникам приймати правильні рішення в нестандартних ситуаціях.

Висновок. Отже, організаційно-економічні аспекти формування системи ефективного управління логістичним забезпеченням у військових частинах будуть сприяти запровадженню принципів військової доктрини та підтвердження цінності в процесі підготовки військ.

Враховуючи труднощі, з якими стикаються Збройні Сили України під час проведення військової підготовки на різних рівнях та сучасні вимоги оборони, державам потрібні кваліфіковані військові кадри з необхідними навичками та знаннями у сфері розвитку та змін у логістичному забезпеченні, які сприятимуть розвитку сучасної армії, та допоможуть успішно завершити виконання бойових завдань. Завдяки кращому розумінню операцій з доставки та матеріально-технічного забезпечення та спеціалістів, зайнятих у цій сфері, військові будуть краще підготовлені для боротьби з майбутніми загрозами для захисту Батьківщини.

Використана література:

1. Амітан В. Н., Ларіна Р. Р., Пілюшенко В. Л. Логістизація процесів в організаційно-економічних системах. Донецьк : ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2013. 73 с.
2. Гудзь П. В., Остапенко Т. І. Аналіз зарубіжного досвіду застосування системного управління логістичною діяльністю. *Бізнес Інформ*. 2011. № 4. С. 139-142.
3. Кабанець І. А. Визначення основних логістичних підходів до управління інноваційними процесами машинобудівним підприємством. *Ефективна економіка*. 2013. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2539>.
4. Кальченко А. Г. Логістика : підручник. Київ : КНЕУ, 2006. 284 с.
5. Клімова І. Г. Проблеми та передумови використання логістики в Україні. *Держава та регіони*. 2016. № 3. С. 143-147.
6. Коніщева Н. Й., Трушкіна Н. В. Управління логістичною діяльністю промислових підприємств. *Економіка промисловості*. 2005. № 1 (27). С. 114-124.
7. Нестеренко Р. В. Економіко-організаційне забезпечення логістичної діяльності підприємств: теоретичний аспект. *Бізнес Інформ*. 2018. № 12. С. 256-260.
8. Прохорова В.В. Формування логістично-промислових систем як фактор підвищення конкурентоспроможності машинобудівних підприємств. *Стратегія розвитку України. Економіка, соціологія, право*. 2013. № 4. С.167-171.
9. Тома Л. Ф., Гервазюк Л. Ю. Управління запасами в логістичній системі матеріально-технічного забезпечення воєнної організації держави. *Збірник наукових праць ХУПС*. 2013. № 1/34. С. 40-43.

10. Чобіток В. І. Об'єктивні передумови еволюційної трансформації системи управління як підґрунтя холістичного розвитку підприємств. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Економічні науки»*. 2020. № 1 (43). С. 108-118.
11. Хаджинова О. В. Логістична стратегія управління витратами великого багатoproфільного промислового підприємства : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01. Донецьк, 2006. 23 с.
12. <https://www.globalfirepower.com/>.
13. <https://www.mil.gov.ua/>.

References

1. Amitan V. N., Larina R. R., Piliushenko V. L. Lohistyziatsiia protsesiv v orhanizatsiino-ekonomichnykh systemakh. Donetsk : TOV «Iuho-Vostok, Ltd», 2013. – 73 p.
2. Hudz P. V., Ostapenko T. I. Analiz zarubizhnoho dosvidu zastosuvannya systemnoho upravlinnia lohistychnoiu diialnistiu. *Biznes Inform.* 2011. № 4. P. 139–142.
3. Kabanets I. A. Vyznachennia osnovnykh lohistychnykh pidkhodiv do upravlinnia innovatsiinymy protsesamy mashynobudivnym pidprijemstvom. *Efektivna ekonomika.* 2013. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2539>.
4. Kalchenko A. H. Lohistyka : pidruchnyk. Kyiv : KNEU, 2006. 284 p.
5. Klimova I. H. Problemy ta przedumovy vykorystannia lohistyky v Ukraini . *Derzhava ta rehiony.* 2016. № 3. P. 143-147.
6. Konishcheva N. Y., Trushkina N. V. Upravlinnia lohistychnoiu diialnistiu promyslovykh pidprijemstv. *Ekonomika promyslovosti.* 2005. № 1 (27). P. 114-124.
7. Nesterenko R. V. Ekonomiko-orhanizatsiine zabezpechennia lohistychnoi diialnosti pidprijemstv: teoretychnyi aspekt. *Byznes–Inform.* 2018. № 12. P. 256-260.
8. Prokhorova V.V. Formuvannia lohistychno-promyslovykh system yak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti mashynobudivnykh pidprijemstv / *Stratehiia rozvytku Ukrainy.* *Ekonomika, sotsiologhiia, pravo.* K.: 2013. №4. P.167-171.
9. Toma L. F., Hervaziuk L. Yu. Upravlinnia zapasamy v lohistychnii systemi materialno-tekhnichnoho zabezpechennia voiennoi orhanizatsii derzhavy. *Zbirnyk naukovykh prats KhUPS* 2013. № 1/34. P. 40-43.
10. Chobitok V. I. Obiektivni przedumovy evoliutsiinoi transformatsii systemy upravlinnia yak pidgruntia kholistychnoho rozvytku pidprijemstv. *Visnyk Kyivskoho natsionalnogo universytetu tekhnologii ta dyzainu. Seriia «Ekonomichni nauky»*. 2020. № 1 (43). P. 108-118.

11. Khadzhynova O. V. Lohistychna stratehiia upravlinnia vytratamy velykoho bahatoprofilnoho promyslovoho pidprijemstva : avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.06.01. Donetsk, 2006. 23 p.
12. <https://www.globalfirepower.com/>.
13. <https://www.mil.gov.ua/>.

Виктория Ивановна Чобиток

доктор экономических наук, доцент,
Украинская инженерно-педагогическая академия, г. Харьков, Украина

Роман Васильович Нестеренко

кандидат экономических наук,
Национальная академия Национальной гвардии Украины, г. Харьков, Украина

**ФОРМИРОВАНИЕ СИСТЕМЫ ЭФФЕКТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ
ЛОГИСТИЧЕСКИМ ОБЕСПЕЧЕНИЕМ В ВОЕННЫХ ЧАСТЯХ:
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ**

Аннотация. Эффективность логистического процесса материально-технического обеспечения, постоянное его обновление, в соответствии с научно-техническими достижениями, является сложным процессом, который требует особого внимания на всех этапах реализации достижений современной, образованной армии. Этот процесс также включает такие элементы, как: организация, развитие, логистика, управление, транспортировка, складирование и предоставление медицинских услуг.

Рациональное использование государственных ресурсов в закупке вооружения позволяет достичь поставленных целей, что необходимо для оперативного реагирования и изменения в военной сфере, и соответствия требованиям во всех отраслях вооруженных сил. Благодаря этому возможно использование своих и привлеченных сил, и ресурсы для решения основных задач Вооруженных Сил Украины.

Целью данной статьи является исследование организационно-экономических аспектов формирования системы эффективного управления логистическим обеспечением в воинских частях.

В 2019 г. страны мира в целом потратили на оборону 1917 миллиардов долларов. Это самая большая сумма на оборону с 1988 года. В 2019 г. мировые расходы на оборону составляли 2,2% мирового ВВП или в среднем 249 долларов на душу населения.

В статье определено, что основная задача решения вопросов в направлении материального обеспечения Вооруженных Сил Украины – формирование системы эффективного управления логистическим обеспечением в воинских частях. Организационно экономические аспекты

формирования системы эффективного управления логистическим обеспечением в воинских частях, как показывает практика, существенно отличается от гражданской логистики. Особенно это стало заметно во время военных событий, когда нагрузка резко возросла. Несовместимость состояния военного материально-технического обеспечения с возложенными на него задачами снижает мощь Вооруженных Сил Украины, а наращивание возможностей, как известно, является длительным процессом.

Авторами в статье определено, что есть пути решения данной трудности, а конкретно нужно делегировать определенные функции гражданским логистическим компаниям. Это позволит при необходимости существенно увеличить материально-технические возможности, связанные с решением задач Вооруженных Сил и Нацгвардии, практически без инвестиций. Кроме того, можно будет освободить от выполнения вспомогательных задач около 30% задействованных в обеспечении личного состава Вооруженных сил Украины и значительно сократить расходы.

В статье отмечено, что организационно-экономические аспекты формирования системы эффективного управления логистическим обеспечением в воинских частях будут способствовать введению принципов военной доктрины и подтверждению ценности в процессе подготовки войск.

Ключевые слова: система эффективного управления; логистика; логистическое обеспечение; организационно-экономические аспекты; воинские части.

Victoria I. Chobitok

Doctor of Economics, Associate Professor,
Ukrainian Engineering and Pedagogics Academy, Kharkiv, Ukraine

Roman V. Nesterenko

PhD in Economics,
National Academy of the National Guard of Ukraine, Kharkiv, Ukraine

FORMATION OF A SYSTEM OF EFFECTIVE MANAGEMENT LOGISTIC SUPPORT IN MILITARY UNITS: ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC ASPECTS

Abstract. The efficiency of the logistics process of material and technical support, its constant updating, in accordance with scientific and technical achievements, is a complex process that requires special attention at all stages of the implementation of the achievements of a modern, educated army. This process also includes such elements as: organization, development, logistics, management, transportation, warehousing and provision of medical services.

Rational use of state resources in the procurement of weapons makes it possible to achieve the set goals, which is necessary for prompt response and changes in the military sphere, and compliance with requirements in all branches of the armed forces. Thanks to this, it is possible to use our own and involved forces and resources to solve the main tasks of the Armed Forces of Ukraine.

The purpose of this article is to study the organizational and economic aspects of the formation of an effective management system for logistics support in military units.

In 2019, the countries of the world as a whole spent on defense \$ 1,917 billion. This is the largest amount for defense since 1988. In 2019, global defense spending was 2.2% of global GDP, or an average of \$ 249 per capita.

The article determines that the main task of solving issues in the direction of material support of the Armed Forces of Ukraine is the formation of an effective management system for logistics support in military units. Organizationally, the economic aspects of the formation of a system of effective management of logistics support in military units, as practice shows, differ significantly from civil logistics. This became especially noticeable during the military events, when the load increased sharply. The incompatibility of the state of military material and technical support with the tasks assigned to it reduces the power of the Armed Forces of Ukraine, and building up capabilities, as you know, is a long process.

The authors in the article determined that there are ways to solve this problem, and specifically, it is necessary to delegate certain functions to civil logistics companies. This will allow, if necessary, to significantly increase the material and technical capabilities associated with solving the tasks of the Armed Forces and the National Guard, practically without investment. In addition, it will be possible to free about 30% of those involved in supporting the personnel of the Armed Forces of Ukraine from performing auxiliary tasks and significantly reduce costs.

The article notes that the organizational and economic aspects of the formation of a system of effective management of logistics support in military units will contribute to the introduction of the principles of military doctrine and the confirmation of value in the process of training troops.

Key words: effective management system; logistics; logistics support; organizational and economic aspects; military units.